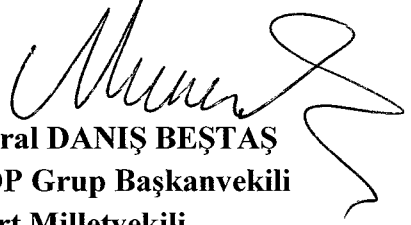

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ** tarafından Anayasa'nın 98'inci TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılması konusunda gereğini arz ederim. 15.09.2022

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Grup Başkanvekili
Süirt Milletvekili

Bilindiği üzere cezaevlerinde kalan mahpuslar ekonomik olarak büyük güçlükler çekmekte, onların yaşadığı bu yoksulluk çoklukla ailelerine sirayet ettirilmektedir. Türkiye cezaevlerinde kalan 300 binden fazla mahpusun yüzde 99'unun yoksul ailelerden geldiği nazara alındığında ortada çok vahim bir tablo olduğu açıktır. Çok sayıda mahpus ailesi cezaevi iase beledellerinin ödenmesi için haklarında çıkarılan icra emirleri ile uğraşmakta, çoğu kez artık kamu borcuna dönüşen bu meblağları ödeyememektedir.

Cezaevleri için ayrılan bütçe, mahpusların temel ihtiyaçlarının karşılanmasına değil, yeni cezaevleri yapımına aktarılmaktadır. Elbette bu katkının büyükçe bir kısmı da mahkûmlardan ve ailelerinden tahsil edilmektedir. Oysa cezaevleri ve mahkeme binalarının yapılması “sosyal devlet” ilkesi gereğince devletin görevidir. Bu görevin yerine getirilmesi için mahkûmların aile fertlerine cebri icra uygulanması ile sosyal devlet kuramı ile örtüşmemektedir. Anayasa'nın 2 inci maddesinde “Türkiye Cumhuriyeti insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.” demek suretiyle Devletin, Anayasanın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti olduğu, insan haklarına dayandığı, hak ve özgürlüklerin güçlendirerek koruma altına aldığı, idarenin her türlü eylem ve işleminin hukuka uygun olması gerektiği Anayasa'ya aykırı olan tutum ve davranışlardan kaçındığı, hukuku tüm devlet organlarına egemen kıldığı, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı saydığı, yargı denetiminin açık olduğu bir devlet tanımı yapılmaktadır. Sosyal devlet, bireylerin sosyal durumlarıyla ilgilenen, onlara asgari bir hayat düzeyi sağlamayı, sosyal adalet ve sosyal güvenliği gerçekleştirmeyi hedef alan devlettir. Bu itibarla da sosyal adaleti gerçekleştirmek, bireyin ve toplumun refahını sağlamak ve sosyal güvenliği oluşturmak amaçlarına uygun bir biçimde hareket eder. Bu anlamda hazineye gelir elde etmek gayesiyle vatandaşlardan üstelik uygulamada, cezayı çeken kişinin yakınlarından zorla alacak tahsili bu ilke ile örtüşmez.

Diğer yandan ülkede icra yolu ile alacağını tahsil eden her yurttaş %2 oranında bir miktarı icra tahsil harcı kalemleri arasında devlete ödemektedir. Yani icra takibine konu gerçek ve kurumlar

vergisine tabi tüzel kişiliklerin alacaklarının tahsil edilmesi halinde tahsil edilen paranın %2'si oranında cezaevi harcı kesilmektedir. Bu durumda cezaevlerine halkın ödediği vergiler haricinde, icra işlemleri içerisinde de bir katkı payı verilmektedir.

Buna karşın mahpuslar cezaevi koşullarında kullandıkları elektrik faturasından yedikleri yemeklere kadar iâşe bedeli adı altında para ödemek durumundadırlar. Sürekli mektupla iletişim kurabildikleri ve cezaevi ile ilişkilerini dilekçe ile sağladıkları için kağıt, kalem, zarf, pul gibi iletişim masrafları; su, bardak, tabak-kaşık-çatal, saat, takvim, sandalye, masa, çöp torbası ve kovası, çamaşır leğeni, çamaşır ipi, çamaşır-bulaşık deterjanı, tuvalet kağıdı, el-banyo sabunu, şampuan, lif, banyo-traş jiletleri, bulaşıklık ve sünger, diş fırçası ve macunu, süpürge, çek-pas, mandal, havlular, nevresim, battaniye, kadın mahpuslar için ek olarak ped ve bebek sahibi olanlar için mama ve bebek bezi, dışardan ailelerin gönderdiği kıyafetler sıklıkla mahpuslara verilmediğinden terlik, kıyafet, süt, yoğurt, yumurta vs gibi temel gıda kalemleri temel ihtiyaçlardır, ancak devletçe karşılanmamaktadır. Kantin fiyatlarının dışarıya nazaran çok yüksek oluşu, mahpusların gıdasız kalmasına, hijyenlerini sağlayamamalarına neden olmaktadır. Radyo, televizyon, buzdolabı, ketil gibi yaşamsal cihazlar çoğu kez pahalı olduğu ve çok elektrik yaktığı için çok sınırlı kullanılabilmektedir.

Öte yandan cezaevlerinin işyurtları olarak kullanıldığı çoğu sermaye sahibinin kira v ekstra harcama yapmaksızın mahpusların ürettikleri ürünlerden gelir elde ettikleri de bilinmektedir. Tarım açık cezaevlerinden elde edilen ürünler, marangozhane ve çeşitli atölyelerde yapılan eşyaların gelirlerinin nerelere aktarıldığı bilinmemektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Son beş yıl içerisinde kaç mahpus hakkında iâşe bedellerinin ödenmesi için icra emri çıkarılmıştır? Bu icra emirleri neticesinde kaç kişi ödeme yapmış, kaç kişi ödeme yapamamıştır?
- 2- İcra yolu ile tahsil edilen rakamlar son beş yıl için ne şekildedir?
- 3- Cezaevinde kalan mahpusların; su, elektrik, gıda, hijyen, iletişim gibi en temel hakları ücret karşılığı alma gerekçeleri nedir?
- 4- Mahpus oldukları için herhangi bir iş ve gelirleri olamayan mahpusların cezaevindeki tüm yaşamsal masraflarının ailelerine rücu ettirilmesi cezaların şahsiliği ilkesine aykırı değil mi?
- 5- Yakınları cezaevinde olan yurttaşlar için maddi bir cezaya tekabül eden bu harcama kalemlerinin hazineden karşılanabilmesi için bir çalışma yürütülecek midir?
- 6- Yıllık icra dairlerinden tahsil edilen icra tahsil harçlarının toplamı ne kadardır? Son beş yıl için rakamlar ne şekildedir?
- 7- İşyurtları ile tarım açık cezaevlerinden elde edilen yıllık gelir ne kadardır? Son beş yıl için rakamlar ne şekildedir? Bu gelirler nerelere aktarılmaktadır?
- 8- Türkiye cezaevlerinin kaçında iş yurtları vardır ve buralarda ne üretilmektedir? Üretilen ürünler nerelerde kullanılmaktadır?
- 9- Tarım açık cezaevlerinden yıllık ne kadarlık ürün çıkmaktadır? Bu ürünler nelerdir?

2189

- 10- Aileler tarafından gönderilen elektronik cihazlar, giyim ve hijyen malzemeleri ve sair sarf malzemeleri çoğunlukla mahpuslara verilmemekte olup bu ürünler nerede muhafaza edilmektedir? Bu ürünler mahpuslar cezaevinden çıktıktan sonra kendilerine teslim edilmek üzere bekletilmekte midir? Yoksa kullanılmakta mıdır? Kullanılıyor ise ne şekilde kullanılmaktadır?
- 11- Mahpuslardan cezaevi iâşe bedeli alınması anayasaya ve sosyal devlet ilkesine aykırı olup bu konuda yasal düzenleme yapılması ve mahpuslardan iâşe bedeli alınmaması için çalışma yürütülmesi gündeminizde olacak mıdır?
- 12- Cezaevinde olduğu için zaten çalışma hakkı olmayan mahpuslardan bir de cezaevinde kaldıkları için iâşe bedeli alınmasının izahı nedir?
- 13- İcra dairlerinde alacak tahsili esnasında kesilen cezaevi harcının kaldırılması -bu uygulamanın anayasaya aykırılığı nazara alınarak- gündeminizde olacak mıdır?